

Sauli Takala

JY/Kasvatustieteiden tutkimuslaitos

Matkakertomus

Opetusministeriön määräämänä osallistuin OECD/INES-projektin Network A:n kolmanteen kokoukseen, joka pidettiin Coloradossa Breckenridgen hiihtokeskuskylässä. Kokous oli ajoitettu niin, että sen edellä oli samassa paikassa vuosittainen Large-Scale Assessment kongressi, jonka pääjärjestäjiä on Yhdysvaltojen osavalttojen koulutuskomissio, Education Commission of the States ja jonka käytännön järjestelyistä vastasi paljolti National Center for Educational Statistics, joka on Network A:n sihteeristön paikka.

Kongressiin osallistui yllättävän runsas osanottajajoukko ja varsin runsaasti oli paikallisen tason ja koulujen edustajia. OECD/INES-projektin edustajista muutamat esiintyivät kansainvälistä perspektiiviä valaisevissa kollokvioissa. Kongressin teemana oli vaihtoehtoiset arviointimenetelmät (Alternative Assessment), millä käytännössä tarkoitetaan Yhdysvalloissa muuta kuin monivalintaan perustuvaa mittaamista ja arviointia.

Mielenkiintoista oli todeta, että Yhdysvalloissa on 18.4.1991 julkaistu presidentti Bushin toimesta "America 2000: An Education Strategy" – niminen ohjelma, joka sisältää kuusi kansallista tavoitetta (saavutettava vuoteen 2000 mennessä): 1) Kaikkien amerikkalaisten lasten tulee voida aloittaa koulu valmiina oppimaan. 2) High schoolin kokonaan suorittaneiden määrän tulisi nousta vähintään 90%:iin. 3) Oppilaiden tulee edetä luokilta 4, 8 ja 12 osoitettuun hyvää asioiden hallintaa erityisesti viidessä ydinaineessa (englanninkieli, matematiikka, luonnontieteet, historia ja maantieto). 4) Amerikkalaisten oppilaiden tulee olla maailman kärjessä luonnontieteissä ja matematiikassa. 5) Jokaisen aikuisen amerikkalaisen tulee olla luku- ja kirjoitustaitoinen, omata maailmanlaajuisesti kilpailukykyiset taidot työelämässä ja kansalaisen tarvitsemat taidot. 6) Jokaisen koulun tulee olla vapaa huumeista ja väkivallasta ja taata hyvä järjestys, jotta oppimiselle on hyvät edellytykset.

Kutakin kuutta tavoitetta konkretisoidaan ja niiden saavuttamista seurataan National Educational Goals Panel- nimisen organisaation puitteissa. Paneeli on asettanut joukon asiantuntijaryhmiä tehtävien toteuttamiseen.

Ohjelman toteuttamiseksi on tarkoitus valjastaa monenlaista toimintaa liittohallituksen, osavaltioiden ja paikallisella tasolla. Arvioinnin kannalta on merkittävää, että "kansakunnan todistussysteemiä" (National Report Card) on tarkoitus jatkaa Educational Testing Service-

järjestön alaisen NAEP-projektin muodossa. NAEP (National Assessment of Educational Progress) mittaa ja raportoi oppimistulosten kehitystä muutamassa tärkeänä pidettävissä aineissa. Uutta on vapaaehtoiseksi sanottu American Assessment Tests- niminen valtakunnallinen tutkintojärjestelmä. Tarkoituksena on tietoisesti edistää oppimistasoa ydinaineissa valtakunnallisen tutkintojärjestelmän avulla: edistää oppimista testaamisen avulla. Tämä herätti kongressissa useita kysymyksiä: ollaanko taas kehittämässä uusi systeemi koulujen kontrolloimiseksi (accountability)?

Uusien systeemien (national examination) lisäksi oli todettavissa pyrkimystä ottaa käyttöön muita arvioimismenetelmiä kuin monivalintaa. Useasti käytettyjä termejä olivat "authentic assessment", "performance assessment" ja "portfolio assessment". Yhä yleisemmin pyritään kehittämään mielekkäämmäksi katsottuja arviointimenetelmiä, joissa oppilaat saavat 'autenttiksiksi' katsottuja tehtäviä, joissa he itse tuottavat ('performance') vastaukset. Oppilaiden suoritukset kootaan kansioihin (portfolioihin), joiden perusteella arvioidaan oppilaan edistymisen. Vaikka edellä mainitut testausmenetelmät eivät ole Suomessa varsinaisesti mitään uutta, on syytä seurata tarkasti, millaisia ratkaisuja Yhdysvalloissa kehitetään. Koska sikäläisiin uudistuksiin aina liittyy laaja tutkimustoiminta, voimme saada uutta tietoa, josta meille voi olla varsin suurta hyötyä.

OECD/INES- projektin A-verkoston kokouksen tarkoituksena oli antaa palautetta loppuraportin tekstiluonnoksesta. Valitettavasti raportti oli kokonaisuudessaan käytettävissä vain yksi päivä ennen matkustuspäivää. Tätä valiteltiin kokouksessa. Alustava luonnos oli tosin käytettävissä keväällä, ja verkoston varsinainen suomalainen jäsen, erikoistutkija Kimmo Leimu, oli lähettänyt siitä omat kommenttinsa. Tosin postinkulussa todettiin olleen suuria ongelmia ja epävarmuustekijöitä, joten kommenttien perillemeno oli epävarmaa.

Raportissa esitetään kolme indikaattoria: 1) Oppimistulosten (suorituspistemäärien) jakautuminen kansainvälisessä vertailussa ja kansallisesta perspektiivistä. Indikaattori osoittaa, miten kunkin maan oppilaat suoriutuvat muiden maiden oppilaisiin verrattuna. 2) Oppimisen määrä suhteutettuna annettuun opetukseen. Tarkoituksena on suhteuttaa 'absoluuttinen' oppimistaso 'oppimistilaisuuksien' (OTL, opportunity to learn) määrään. Onhan hyvin todennäköistä, että eri asioita painotetaan eri tavalla eri maissa. Ilman kakkosindikaattoria oppimistulosten tulkinta voi olla pahasti harhainen. 3) Koulujen ja luokkien välisen vaihtelu oppimistuloksissa. Tämä kuvastaa sitä, missä määrin koulujen tasossa on esimerkiksi alueellisia tai kieliryhmäkohtaisia eroja. Se on tärkeä indikaattori koulutuksen tasa-arvoisuutta korostavissa koulutusjärjestelmissä.

Kaikki kolme indikaattoria todettiin perustelluiksi, vaikka jonkin verran epäiltiin kakkosindikaattorin luotettavuutta ja kolmosindikaattorin tarpeellisuutta. Mielestäni raportissa on onnistuttu varsin hyvin kunkin indikaattorin luonnehdinnassa ja indikaattorien teknisten ominaisuuksien erittelyssä.

Kokouksessa erityisesti pienten maiden edustajat korostivat, että niillä ei ole resursseja päällekkäiseen oppimistulosten mittaamiseen indikaattorien muodostamiseksi. Kun OECD ei ole edes ajatellut itse kerätä daattaa indikaattorien luomiseksi, oli tärkeänä kysymyksenä, miten indikaattorit tuotetaan. Vaikka IEA-järjestö (jonka toimintaan Suomi on osallistunut Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen kautta) oli useimmiten esillä paljon kokemusta omaavana alan järjestönä, pidettiin 'tarjouspyyntömenetelmää' tarkoituksenmukaisena. Joka tapauksessa pidettiin tärkeänä, että OECD:lla itsellään on johtava rooli indikaattorien toteuttamisessa (OECD:n tulee siis voida asettaa tarkkoja ehtoja indikaattorit käytännössä tuottavalle järjestölle).

Kokouksessa keskusteltiin siitä, mitä 'aineita' indikaattorien tulisi kattaa vai olisiko mitattava ainakin jossakin määrin oppiaineiden yli meneviä yleisiä tiedollisia ja taidollisia valmiuksia. Jälkimmäinen todettiin suunnaksi, johon uudet opetussuunnitelmat ovat edenneet. Perinteellisten aineiden (lukeminen, kirjoittaminen, matematiikka ja luonnontieteelliset aineet) lisäksi korostettiin, että ainakin Euroopassa myös vieraiden kielten taito on tärkeä indikaattorin kohde.

Suomen edustajana ja henkilökohtaisesti yhtä IEA-projektia koordinoineena esitin, että OECD voisi myös toimia sen hyväksi, että vertailevaan oppimistulosten mittaamiseen liittyviä 'ikuisia' kysymyksiä (mm. käännösten vastaavuuden ongelmat ja vastaavuuden parantaminen; vertailevan tutkimuksen yleinen metodologia) käsiteltäisiin esimerkiksi asiantuntijaseminaareissa. Tämä esitys saavutti yleistä kannatusta ja OECD:n edustaja Norberto Bottani sanoi ottavansa asian esille CERI:ssä.

Kokouksessa korostettiin myös, että vaikka indikaattorien kehittämisessä on vielä epäilemättä paljonkin ongelmia, niiden tuottaminen tulee aloittaa ja kehittää parempia menetelmiä edelleen toiminnan edistyessä. Kaikki ongelmat voittavia ihanteellisia ratkaisuja ei ole odotettavissa pitkään aikaan ja siksi on oltava valmis järkeviin kompromisseihin.

NCES:n edustajat viimeistelevät raportin lähiviikkoina ja tekevät muutamia asioita koskevia lisätiedusteluja valmiin kyselylomakkeen muodossa.

Olen keskustellut kokouksesta Kimmo Leimun kanssa ja raportoinut siitä tätä lyhyttä esitystä paljon laajemmin. Lisäksi olen toimittanut hänelle kokouksessa saatua aineistoa. Olen luonnollisesti valmis raportoimaan laajemmin myös koko Suomen INES-ryhmälle, jos ennen Luganon kokousta järjestetään neuvottelutilaisuus.

Jyväskylä, 7.7.1991

Sauli Takala

Dosentti